

V. SANCHIS i F. PÉREZ

Tot i que camina amb l'esquena una mica doblegada («això em ve de tant d'escriure a màquina», diu), Joan Coromines presenta una alçada física imponent. Prim com és, extremament prim, vestit de fosc, l'estatura encara sembla més augmentada. Els ulls són d'una enorme vivacitat. Un somriure irònic, insinuatament irònic, acompanya de vegades les seues paraules. A València, on ha vingut a fer una conferència universitària, se'l veu feliç. La ciutat i el país són, sens dubte, dues de les passions d'aquest savi irrepètible. Un, potser, dels darrers savis apassionats de la cultura catalana, que n'ha conegut els més importants d'aquest segle.

«Fabra també era un apassionat, encara que semblava un fred. I Carles Riba. I Miret i Sans, que va remenar tants documents antics. I un que no ho semblava gens, Lluís Nicolau d'Olwer.»

Parlar-li del País Valencià és, doncs, incitar-lo a engrescar-se.

«Quan jo vaig començar a estudiar la llengua catalana, el País Valencià se'm presentava com un territori on, suposadament, no hi hauria sorpreses. Imaginava que hi trobaria un llenguatge molt aragonesat, molt acastellanat. Però vaig errar. Ací vaig descobrir molt més del que hauria pogut esperar. Em faltava una part important de la meua terra. I això ho vaig anar trobant, amb matisos i amb coloracions diferents, al Maestrat, a Morella, a la Plana, a València, dellà el Xúquer, fins a la Marina, i dellà Busot. I aquesta va ser la meua impressió. Perquè l'Horta de València és la més rica i la més poblada, però no la més extensa, potser, perquè la zona dellà el Xúquer és molt extensa, i amb moltes valls, geogràficament molt complexa i molt rica de valenciania.»

Pregunta.—¿Com veu la situació actual del País Valencià?

Resposta.—Jo la veig amb molt més optimisme que en els anys en què vaig venir per primera vegada, perquè hi ha hagut un desafiament que ha creat una reacció positiva i, a més, hi ha més joventut, molta més, que aleshores. ¿Que els enemics es mostren més agressius que en aquell temps? Bon senyal, en el fons. Això demostra que els fem por.

La batalla amb els diccionaris

Entrevistar Joan Coromines no és gens fàcil. Potser només el fet que EL TEMPS és un setmanari català publicat a València l'ha fet accedir a parlar dels seus treballs de cada dia i de moltes més coses. Amb reserves, però amb cordialitat.

P.—¿Quan va ser la primera vegada que va venir a València?

R.—El primer viatge fou, potser, el 1924, però després en vaig fer d'altres, amb Josep Maria de Casacuberta i amb Fabra, abans del 1936.

P.—¿Quina opinió tenia Fabra sobre el País Valencià?

R.—De gran esperança i de gran fermesa. Ell sempre va esperar una acció autòctona valenciana i el va defensar, però havia de fer-ho d'una manera moderada, per tal que ningú no pogués dir que intervenia en qüestions valencianes. Casacuberta li va anar donant senyals, de seguida, que aquí hi havia elements que es movien, i Fabra va establir-hi contactes i va venir al País Valencià. A Barcelona, Miquel Duran i Tortajada va ser un dels grans ambaixadors de la situació valenciana i dels seus problemes.

P.—¿Què li sembla la col·laboració de diversos valencians actuals en l'elaboració de l'estàndard català, al qual aporten paraules i formes pròpies?

Alguns dies, he treballat dinou hores seguides. És una cosa bàrbara

R.—Em sembla que n'hi ha que serien de molt útils per a tothom, però potser no són molt importants. De tota manera, esperar que hi hagi unitat absoluta de vocabulari és una utopia, que no és gaire desitjable tampoc, perquè hi ha moltes llengües que tenen vocabularis diferents. És el cas de l'italià, que no és una llengua uniforme. En l'alemany també hi ha certes diferències entre Alemanya, Àustria i Suïssa. I això sense arribar a les diferències que hi ha entre certes llengües eslaves. Dins del serbo-croat, a Iugoslàvia, hi ha unes grans diferències entre el serbi i el croat, unes diferències que els asseguro que

són molt més grans que les que hi ha entre el valencià i el català del Principat. A més, cal pensar que aquestes diferències són una possibilitat d'enriquiment de la llengua.

El que cal fer és ampliar el diccionari. Jo he fet moltes llistes de paraules que calia incloure-hi. Recordo les que vaig enviar a Fabra, que em va escriure que les admetrien, però va morir abans de poder-ho fer. Per exemple, he fet una qüestió personal amb les formes «rere» i «darrere», respecte a «rera» i «darrera». No ho he escrit mai amb «a». Al *Diccionari* han admès la forma amb «e», però com a secundària. Hauria de figurar com a primària. Ara, aquests canvis són processos lents. La gent, al Principat —les impremtes, tot això—, està acostumada a escriure-ho d'una determinada manera, i no hi ha mal en el fet que ho facin, però cal donar preeminències, en aquest cas, a la variant valenciana. A més, Fabra hi estava totalment d'acord.

P.—Vostè ha estat un gran defensor de Josep Pla...

«PER UNA PREMSA, RÀDIO I TELEVISIÓ VALENCIANES»

Dia 14 de juny, divendres

Hora: 10 de la nit

Lloc: Aula de Cultura de la Caixa d'Estalvis d'Alacant i Múrcia

POLOP

Dia 14 de juny, divendres

Hora: 8 de la vesprada

Lloc: Col·legi Públic Sant Rafael

LA NUCIA

HO ORGANITZA:

ACCIÓ CULTURAL DEL PAÍS VALENCIÀ

R.—Sí, perquè em sembla que és un gran escriptor, d'un estil molt diferent del que jo admiro més, però un gran escriptor, i això se li hauria d'haver reconegut. ¿Que ell va haver de transigir en un moment donat per salvar-se? Això no es pot retreure a ningú. Els qui eren fora ho tenien

enllestir els llibres, que, sense aquesta pressa, s'eternitzarien abans d'eixir.

R.—Sí, però això ha estat a base de forçar la màquina. Hi ha hagut dies, de vegades, que he treballat dinou hores seguides. Això és una cosa bàrbara i que m'ha perjudicat bas-

tingués aquest peu forçat d'haver d'acabar, hi ha articles que s'haurien allargat massa.

En efecte, Joan Coromines ha estat autor, a banda altres diverses publicacions, de diccionaris ambiciosos, capitals, de tal manera que els autors castellans parlen «del Coro-

«Jo treballa tothora, si no, no podria fer diccionaris»

més còmode, és natural. Continuo creient que se li hauria d'haver donat el Premi d'Honor de les Lletres Catalanes.

P.—¿Com treballa vostè? Ahir ens comentava que, de vegades, és un bé haver de complir els terminis amb un editor, perquè això obliga a

tant. Però altres vegades, no. Jo treballa tothora, perquè, si no, no podria fer diccionaris. Un diccionari és una cosa immensa, si es vol fer, no amb un caràcter de compilació, sinó de renovació i de crítica i d'intuïció, de coses contrastades i al mateix temps de matís. Aleshores, si jo no

Esperar una unitat absoluta de vocabulari és una utopia

mines» i els catalans també, però fent referència a dues obres distintes. La primera és el *Diccionari crític-etimològic de la llengua castellana* (1954-57); la segona, el *Diccionari etimològic i complementari de la llengua catalana*, el primer volum del qual arribà a les llibreries el 1980 i que, en el tràmit d'edició, es troba en el volum 5, cap a la meitat del total.

Però és que, a més a més, Coromines dirigeix des del 1931 (just quan s'acabava de doctorar amb un *Vocabulario aranés*) l'*Onomasticon Cataloniae*, una empresa oceànica que ell mateix ha definit així: «es tracta de recollir exhaustivament tots els noms de lloc i de persona, importants o insignificants, del domini català sencer: tots els noms moderns i vius, i també tots els conservats en la documentació antiga».

Brocal

ARTICLES MODISTERIA

VALÈNCIA

(Avd. Maria Cristina) — PLAÇA PORXETS-Tel.352 2908 PINTOR S. ABRIL,11-Tel.37384 34

«Hi ha temes dels quals es millor que no parli»

Aquesta empresa l'ha dut a recórrer infatigablement els països de llengua catalana, com un viatger i un excursionista de l'idioma. «En l'actualitat —ens diu— els materials de l'*Onomasticon* es troben ja tots mecanografiats. Aquesta tasca era imprescindible, perquè els quaderns de camp, manuscrits i sovint fatigats

per l'ús (algunes de les enquestes, vaig fer-les a més de dos mil metres d'altitud, pujats a peu i amb motxilla a l'esquena), aquests manuscrits ja són tots mecanografiats per mi. De tal manera que es podrien publicar, si jo no tingués temps de fer una última repassada sobre aquestes qüestions».

Parlant amb Corominas, un octogenari enèrgic i decidit, que heretà del seu pare —el polític i escriptor Pere Corominas— el gust per l'idioma, el gust per la literatura i el gust per la llibertat, apareix en perspectiva tot el drama de molts investigadors catalans d'aquest segle. La derrota republicana del 1939 els va portar a l'exili (ell ha estat professor molts anys a Argentina i a Nord-amèrica) o els obligà a callar o distanciar-se de la que hauria estat la seua línia «natural» de treball.

Corominas marxà a l'exili quan era ja un valor sòlid, gràcies als seus estudis i als seus mestres a diversos llocs d'Europa. Treballava a les oficines lexicogràfiques de l'Institut d'Estudis Catalans, on fou introduït per Pompeu Fabra, i era professor de filologia romànica a la Universitat Autònoma de Barcelona. Això no era prou, el punt més important era que ja tenia un pla de treball enormement ambiciós. Les circumstàncies el dugueren a desenvolupar aquest pla, contra la seua voluntat i vencent dificultats d'importància, allunyat del país.

L'entrevista ha estat curta, perquè ell ho ha volgut així. Se n'excusa amb l'edat, però més probablement és la prudència la causa d'aquesta brevetat. «Hi ha temes dels quals és millor que no parli. Per exemple, de política». I també calla quan li preguntem per altres qüestions, importants, de les quals és testimoni excepcional i que mostrarien més d'una vergonya intel·lectual del país. Però ell prefereix callar. I somriure, abans d'endinsar-se novament en el seu món laboriós.

Fabricació de menjadors, dormitoris moderns.
Venda al comptat i a terminis.

Alfatar

MOBLES ALFATAR, per celebrar el primer aniversari del setmanari EL TEMPS, obsequiarà els seus clients i amics que ens en duguen un exemplar amb un deu per cent de descompte, sobre els que habitualment ja els oferim en els nostres productes.

Avda. de la Plata, 87-89. Tel. 333 15 27. VALÈNCIA-6